

SAFRANSARI

Selim İleri'den İnci Aral'a beş soru...

1. *İnci Hanım, önce edebiyatta 30 yılınızı gönülden kutlamak istiyorum. Ocak 1977, Türk Dili Dergisi'nde "Haziranlarda" öykünüz... O günden bugüne, "Safran Sarı"ya şimdi neler hissediyor İnci Aral? Mutluluklar, sevinçler mi ağır basıyor; düş bozumları, içe kapanışlar, bile isteye geri çekilişler mi?*

Bu otuz yılın içinde vazgeçilmez bir yazma tutkusu, başarıma inadı ve kararlılığıyla, özel hayatımı zaman zaman karmakarışık hale getiren yoğun bir yazarlık emeği var. Yazarak yaş alıyor, yaşıyorum. Bugün kendimi daha deneyimli, olgun, ne yaptığının farkında hissediyorum ancak daha kolay yazdığımı söylememem. Belki de eskisinden fazla çalışıyor, yaşama güç ve hevesimin neredeyse tümünü yazmaya ayırıyorum. Yazmak beni somut anlamda yalnızlaştırdı. Hiçbir şeyden yazmaktan duyduğum heyecanı ve zevki duyamıyorum artık. Yine de tam olarak huzura kavuşmuş değilim. Hala rüzgardan nem kapan huysuz bir çocuk gibiyim ve çabucak bozulabileceğini bildiğim bir çizgide dengede durmaya çabalıyorum. Bir terslik, bir gazete röportajının beklemediğim başlığı yada hayatın içinden sert bir görüntüyle ayağım kayıveriyor. Kuşkusuz içimde eski yıkımların izleri, yalnızlıkları var ama artık eskisi kadar içe kapalı değilim. Belli bir okur kitlemin oluşu, genç kuşak edebiyatçıların sevgi ve saygıları beni avutuyor ve yazmamı hep olduğu gibi vazgeçilmez kılıyor. Ne var ki; bitirdiğim her yeni kitap beni eskisinden daha fazla korkutuyor. Bunun nedeni sanat alıcısının ortaya konan her şeyi fazlasıyla kanıksamış, doymuş oluşu. Popüler kültür öylesine egemen hale geldi ki benim ısrarla üzerinde durduğum değer- değersizlik kavramları geçirgenleşti. En sığ, en kolay buna rağmen en çılgın görüntüsü verilmiş bir takım ucuzluklar dudak bükülerek ama iştahla tüketilirken edebiyat gitgide öksüzleşiyor.

2. *"Safran Sarı"nın başında, "Yeni Yalan Zamanlar"ın adını "Yeşil"e dönüştürdüğünüzü belirtiyorsunuz. Ve yeni romanınızı "Mor"la birlikte bir üçlemenin son yapıtı olarak nitelendiriyorsunuz. Bununla birlikte "Safran Sarı" bağımsız da okunabilecek bir roman. "Değerler yitimi" diye kavramlaştırdığınız ortak payda herhalde üç romanı birbirine eklemleyen. Toplumdaki bu savruluş İnci Aral'ı ilk ne zaman etkiledi? Neydi sizi değerler yitimini romanlar boyu yazmaya yönelten?*

Yeni Yalan Zamanlar'ın adı aynı kalacak ama bundan sonraki baskılarda küçük bir alt başlıkta "Yeşil" olarak anılacak. Ötekilerde ise Y.Yalan Zamanlar küçük üst başlık halinde yer alacak. Birbirinden bağımsız bu üç kitabın, Türkiye'nin seksen sonrası toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel süreçlerini yarattığım roman kahramanları ve insan halleri üzerinden anlatmakta ciddi bir bütünlük oluşturduğunu Safran Sarı'nın üçte birini yazdıktan sonra fark ettim. Konuya ilgim, "küreselleşme" ve "yükselen değerler" kavramlarının biçimsel *in-aut* listeleriyle gündelik hayatımıza zorla sokulmasıyla uyandı. Küresel kapitalizmin "YENİ!" sloganıyla ortaya attığı her şey maddi tüketim çılgınlığını aşarak ruhsal aşınma ve tükenmelere varıyordu. Konuya, tutucu, eskiyi savunan bir bakışla yaklaşmaktan özenle kaçındığımı belirtmek isterim. Beni kaygılandıran, hayatın derinliğini, arayıp bulmak isteyenler için anlamını yitirmesi ve tüm insani güzellik ve kaygıları bir yana bırakıp maddenin gücünü öne çıkaran yeni bir hayat

algısının allanıp pullanarak özellikle genç insanlara sunulmasıydı. Bu arada bireyleşme öne çıkarılıyor, kutsanıp, yüceltiliyordu. Büyük ölçüde özendirildi bu durum ancak kimse mutlu olamadı. Çünkü gerçekten birey olma bilinci kazanma yerine birörnekleşme ve kimliksizleşme olgusu ortaya çıktı. İlginç, üzerinde durulması gereken durumlardı bunlar ve kuşkusuz yalnızca bize özgü olmadı. Dünya ve Türkiye insanının bu “yeni moda” halleri, aşkları, ilişkisizleri ve mutsuzlukları romancı olarak bana trajik göründü ve ayrıca çok fazla malzeme sağladı.

3. “Safran Sarı”, özellikle vurgulamak isterim, soluk soluğa okunan bir yapıt. Yalnızca iç gerilimleri dolayısıyla değil. Daha ilk satırlarından başlayarak bir başka gerilim, olaylar gerilimi romanı sürükleyici kılıyor. Şöyle söylemek istiyorum: Yazarlığınızın 30. yılında okurunuz farklı bir İnci Aral’la karşılaşılıyor. Bir kendini yenileyiş. Durmuş oturmuş bir yazar için gözüpeklik. Ürkmediniz mi? “Safran Sarı”nın yazılış serüveni diye sorsam...

Safran Sarı’da olay örgüsü sürükleyici olmakla birlikte kişilerin iç dünyalarını ve değişimleri de önceki romanlarımda olduğu gibi ayrıntılı bir biçimde işledim. Mor da böyleydi bence. Romana yansıyan gerilim yaşananların gerçek hayatta da çok hızlı yaşanıyor olmasıyla ilgili olabilir. Öte yandan romancı olarak, ben ne yetişme koşullarım ne de yöntem bakımından hiçbir zaman seçkin, elit diye sunulan, bin, iki bin kişinin okumasına açık edebiyata yakın ve yatkın bir yazar olmadım. İnsanı bütüncül kavrayışımınla çok yönlü anlatmaktan yana bir tavır takındım. Yaşadığımız çağda zaten çok nazlı olan okurun ilgisini kitaba çekmeyi önemsiyorum ve canını sıkmaya hakkım olmadığını düşünüyorum. Bu üç roman arasında asıl farklı olan **Yeni Yalan Zamanlar**’dır. Postmodernizmin içi boşluk sayıldığı ve pek gündemde olduğu bir dönemde, biraz da bu yöntemin içinin pek ala dolu olabileceğini kanıtlamak için bu romanda postmodern bir kurgu kullandım. Mor ve Safran Sarı ise anlatım tarzı olarak örtüşen çalışmalar. Romanlarım, ilk paragraftan sonra kendi kendilerini yazıyorlarmış gibi geliyor bana. Sayısız deneme ve umutsuz başlangıçtan sonra roman metni kendi kurgusu ve öyküsüyle anlatım biçimini de oluşturuyor. Ortaya çıkacak farklılık ve çeşitlilik beni ürkütüyor tersine heyecanlandırıyor. Safran Sarı’nın yazılış serüveni; oğlumun birkaç yıl önce, “Anne, hep kendi kuşağını yazıyorsun, biraz da bizi, bizim öykümüzü anlat...” sözüyle başladı. Bu kuşağın öyküsündeki en yakıcı yan, gelecek perspektifi ve hayalinin belirsizleşmeye başlamış olmasıydı. Romanı bu temel üzerine oturtmaya çalıştım.

4. “Safran Sarı”nın kişiler kadrosu enikonu kalabalık. Önce Volkan’la Melike arasında bir aşk dedirtiyorsunuz okura; sonra bu aşk gitgide toplumsal panoramaya, cinsel yaşama, tarihi eser kaçakçılığına, bugünün siyasetine, daha başka sorunlara yol alıyor. Yaşadığımız İstanbul, yaşadığımız Türkiye. Holdingler dünyası... Bu kişileri ve ortamı yaratırken nelerden yararlandınız?

Safran sarı’nın zor bir çalışma olacağını seziyor, masaya oturacağım zamanı sürekli erteliyordum. Bu bir biriktirme süreci oldu benim için. Gözlerimi ve antenlerimi sonuna kadar açmıştım. Belli konularda bazı ön hazırlıklar yaptım. Ekonomi, yatırım şirketleri, küresel sermaye üzerine romana yetecek kadar inceleme ve okumalarım oldu. Çocuklarımla, sistem içinde başarılı olup da geri çekilmiş ya da bir türlü tutunamamış genç insanlarla konuştum, onların sorunlarını dinledim. Aşk, iş, aile, gündelik yaşam ve gelecek kaygılarını izledim. Belli bir çevrenin ilişkilerini ve dünyasını yansıtan gazete,

dergi, televizyon ve benzeri her türlü araçtan yararlandım. Telekızlık olgusu üzerine birkaç ucuz kitap bile okudum. Aslında her şey gözümüzün önünde, apaçık yaşanıyor. Biraz dikkatli bakmak, belli bir dünya görüşü ve yazarlık deneyimine sahip olmak, ne anlatacağını bilmek önemli. Sonrası hayal gücümü, konunun doğurganlığını oluruna bırakarak geldi.

5. “Safran Sarı”, bilmem katılacak mısınız, dıştan bakıldığında renkli, ışıklı, refah ortamlı bir dünyayı çiziyor. İçten bakıldığında, ki vakit kaybetmeden o içten bakışa yöneliyor romancı, dıştaki parlaklık yakamoz gibi sönüp gidiyor. Koyu, yoğun, adeta yulışık, magmalı bir karanlık. İnci Aral bu karanlığın geleceğini nasıl görüyor, yorumluyor?

Safran Sarı’yla ilgili bu genel tanım ve yorumunuz çok doğru, hoşuma gitti. Yapmak istediğim, romanın adını koyarken yönlendiğim düşünce tam da buydu. Paranın, parasal değerlerin, zenginliğin, görkemin, gözalıcı bir parlaklık ve bolluğun dünyasını anlatarak girdim romana. O kof dünyadaki insanlara, doyumsuz, mutsuz, ülkenin kaderine hükmedecek güçlü figürlere baktım. Bir de bunun karşıtı bir dünya vardı. Gelecek umudu kalmamış genç, bedenini satan eğitilmiş, nitelikli insanlar. Her şeyin satılık olduğu, kolayca takas nesnesi hakline dönüştüğü bir çürüme, kokuşma ortamı. Sözümlü ettiğim karanlık, içine girildikçe daha umutsuz ve ürküntü verici hale geliyor. Romancının dilinin varmadığı, bir romanın içine sığdıramadığı için yazamadığı çok acı, kara gerçekler var ne yazık ki. İşaretler bu karanlığın bir süre daha ve koyulaşarak süreceğini gösteriyor. Önemli olan karanlığı, karanlığa rağmen görebilmek. Görebilenlerin çoğalması. Ancak o zaman, bir gün bir noktada patlayıp parçalanacaktır.

Dünya Kitap Eki – 2.Mart.2007